

อาสาสมัครกับงานสวัสดิการสังคม

งานประชุมระดับชาติด้านการอาสาสมัคร ครั้งที่ 1 วันที่ 7 พค. 58 เวลา 11.15 – 12.30 น.

ณ ห้อง ทวี บุญเกตุ ชั้น 6 อาคารสำนักอธิการบดี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

องค์กรรับผิดชอบ : วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์

วิทยากร

1. รองศาสตราจารย์ ศุภรัตน์ รัตนमुखย์ อาจารย์ประจำ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์
2. คุณขวัญวงศ์ พิกุลทอง รองอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
3. นางสาวจิรภา วิวัฒน์นะ นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

รูปแบบการประชุม : การนำเสนองานแบบอภิปรายในกรณีศึกษารูปแบบต่าง ๆ นำเสนอเป็นรายบุคคล คนละ ๑๕ นาที

รองศาสตราจารย์ ศุภรัตน์ รัตนमुखย์ อาจารย์ประจำ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์
นำเสนอประเด็น ความหมายของอาสาสมัคร ในประเด็นเรื่อง อาสาสมัคร และ จิตอาสา ที่มีความหมายที่แตกต่างกัน ระหว่างด้านการกระทำ และทางด้านจิตใจ เพื่อให้ให้เห็นภาพที่แตกต่างกัน และให้เห็นความชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนี้แล้ว ยังให้นิยามประเด็นการทำงานอาสาสมัครเกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคมอย่างไร ดังนี้

- ประเด็นแรก อาสาสมัครเป็นการแสดงออกด้านความเต็มใจของผู้คน
- ประเด็นที่ ๒ การใช้ความสามารถของประชาชนในการช่วยเหลือผู้อื่นและพัฒนาให้ดีขึ้นด้วยความรู้สึกพึงพาศักดิ์ซึ่งกันและกัน
- ประเด็นที่ ๓ การเชื่อมบุคคลทำให้สังคมมั่นคงเข้มแข็ง
- ประเด็นที่ ๔ งานอาสาสมัครช่วยประสานภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม
- ประเด็นที่ ๕ งานอาสาสมัครเป็นหัวใจของทุนทางสังคม

คุณขวัญวงศ์ พิกุลทอง รองอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
นำเสนอประเด็น ความหมายและความเข้าใจของ การสวัสดิการสังคม คือ ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความ

จำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน และการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ โดยมีสาระสำคัญของการสวัสดิการสังคม คือ เรื่อง การป้องกัน รักษา พิ้นฟู และส่งเสริมความมั่นคง

ประเด็นด้านการอาสาสมัคร โดยได้รายงานสถานการณ์ของการทำงานอาสาสมัครทั่วโลก และอาสาสมัครในประเทศไทย มีอาสาสมัครรวมกัน ประมาณ ๑๔๐๐ ล้านคน ประเทศไทยมีอาสาสมัครในปี ๒๕๕๗ จำนวน ๑๑.๘ ล้านราย แบ่งเป็นอาสาสมัครของส่วนราชการ ๒๖ แห่ง ๓.๖ ล้านราย อาสาสมัครขององค์กรเอกชน ๒๙ แห่ง ๘.๑ ล้านราย และอาสาสมัครของต่างประเทศ ๔ แห่ง ๗๘๘ ราย ข้อมูลอาสาสมัครในสังคมไทย มูลค่าการทำงานขององค์กรไม่แสวงหากำไรและอาสาสมัครในสังคมไทยในปี ๒๕๕๑ คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ย ร้อยละ ๑.๖ ของ GDP (๑๖๐,๐๐๐ ล้านบาท) (ข้อมูลจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม NIDA และมหาวิทยาลัย Johns Hopkins จัดทำบัญชีองค์กรไม่แสวงหากำไรของประเทศไทย Non Profit Institutions Satellite Account of Thailand) ที่มีของมูลค่าการทำงานอาสาสมัครในสังคมไทยเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นข้อเด่นของสังคมไทยในการที่จะสร้างกลไก การทำงานอาสาสมัคร ที่เป็นระบบและเป็นมาตรฐานของสังคมไทยได้ เป็นอย่างดี

รวมถึงบทบาทหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ได้นำเสนอเรื่องของปฏิญญาอาสาสมัครไทย ที่เป็นกลไก เริ่มต้นของการสร้างระบบงานอาสาสมัครและการสวัสดิการสังคมของประเทศไทย ในการนี้วิทยากรได้ให้ข้อเสนอแนวทางการพัฒนางานอาสาสมัครไทย ไว้ที่น่าสนใจ กล่าวคืออาสาสมัครควรจะต้อง “ให้ความสำคัญกับเป้าหมายการพัฒนางานอาสาสมัคร ไปสู่การก่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน” กล่าวคือ

๑. การส่งเสริมการเป็นอาสาสมัครที่มี การเสริมสร้างให้เกิดจิตสำนึกในการเป็นอาสาสมัครในทุกระดับ และการให้สวัสดิการ ส่งเสริมขวัญกำลังใจ และยกย่องให้เกียรติอาสาสมัคร

๒ การพัฒนาความรู้ความสามารถของอาสาสมัคร โดยมีการจัดตั้งสถาบันการจัดการและการอบรมอาสาสมัครเพื่อสังคม การส่งเสริมมาตรฐานการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร และการจัดทำหลักสูตรอบรมอาสาสมัครและการบริหารจัดการงานอาสาสมัคร

๓. การพัฒนาองค์กรและบุคลากร ในเรื่องการบริหารงานการทำงานระหว่างหน่วยงานอสาสมัครและกับทุกภาคส่วน และการจัดตั้งกองทุนในการสนับสนุนการดำเนินงานอสาสมัคร

๔. การสร้างเครือข่าย ในประเด็นการส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวกันของอสาสมัครในทุกประเภทและทุกระดับ และการจัดตั้งศูนย์อสาสมัครแห่งชาติและจังหวัด

๕. การส่งเสริมการสื่อสารและรณรงค์สาธารณะ เพื่อเป็นการพัฒนาระบบฐานข้อมูลอสาสมัคร และการส่งเสริมให้มีการสื่อสารเผยแพร่งานอสาสมัครในสื่อกระแสหลัก

๖. การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อพัฒนาความร่วมมือระหว่างอสาสมัครไทยกับอสาสมัครชาวต่างประเทศที่เข้ามาเป็นอสาสมัครในประเทศไทย การส่งเสริมให้คนไทยไปเป็นอสาสมัครในต่างประเทศ อีกทั้งยังเป็นการสร้างกลไกความร่วมมือด้านอสาสมัครระหว่างประเทศทั้งในรูปแบบ ทวิภาคี และพหุภาคี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวทีอาเซียน

นางสาวจิรภา วิวัฒน์ นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ กรมกิจการผู้สูงอายุ นำเสนอประเด็นบทบาทของอสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) ที่เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ ปี ๒๕๔๖ ที่เป็นกลไกสนับสนุนการทำงานของการดูแล สวัสดิภาพของผู้สูงอายุไทย ที่ในปัจจุบันสังคมไทย กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ดังนั้น จึงได้มีกลไกการทำงานเพื่อรองรับการดูแลผู้สูงอายุ ดังนี้

อสาสมัคร : กลไกของการดูแลผู้สูงอายุ ปัจจุบันมีกลไกการดูแล ในเบื้องต้น ดังนี้คือ

๑. หนุนเสริม : การทำงานของอสาสมัครของผู้สูงอายุ
๒. ทดแทน : ในกรณีที่ผู้สูงอายุขาดผู้ดูแล
๓. สื่อกลาง : เป็นสื่อกลางไปให้บริการต่าง ๆ กับผู้สูงอายุ
๔. ผู้จัดบริการ : จัดบริการให้กับผู้สูงอายุ เช่นการส่งเสริมรายได้

งานสวัสดิการสังคมกับผู้สูงอายุ วิทยากรได้นำเสนอประเด็นที่น่าสนใจเรื่องการสวัสดิการสังคมกับผู้สูงอายุ โดยระยะแรก ส่วนใหญ่จัดสวัสดิการผู้สูงอายุที่ยากจนถูกทอดทิ้ง ไร้ที่พึ่ง โดยมีภาครัฐรับผิดชอบดำเนินการ ในระยะต่อมา ประเด็นงานสวัสดิการสังคมกับผู้สูงอายุ การบริการสังคมไม่มุ่งเน้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่จะครอบคลุมถึงผู้สูงอายุทุกกลุ่มให้ได้รับประโยชน์สูงสุด โดยมี ภาครัฐและภาคเอกชน ภาคประชาชน เป็นผู้รับผิดชอบ โดยผลการวิจัย พบว่า การดูแลด้านการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุไม่ต้องอยากเข้ามาอยู่ในบ้านพักคนชรา เพราะการนำผู้สูงอายุเข้ามาอยู่ในบ้านพักคนชราเป็นการผลักระยะของการดูแล ดังนั้น ภาครัฐควรมีกลไกการส่งเสริม เรื่องการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุ ในครอบครัวเพราะว่าสังคมไทยเป็น

สังคมผู้สูงอายุ แล้วหากมีการสร้างกลไก ให้ภาครัฐและภาคประชาสังคมเข้ามาวางกลไกให้มีการเตรียมความพร้อมของสังคมผู้สูงอายุได้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้นแล้วกลไกที่ได้ดำเนินการคือการสร้างกลไก การให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) โดยอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) มีบทบาทสำคัญที่ ออกไปทำงานอาสาสมัคร ๑ เดือน ๘ ครั้ง เพื่อเป็นกลไกการทำงานเป็นต้นแบบในการดูแลผู้สูงอายุ และเป็นการเตรียมตัวรองรับสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย กลไกหนึ่งคือการ พยายามสร้างให้ ทั้งถิ่นเป็นผู้ขับเคลื่อน เรื่องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการขยายผลการดำเนินงาน ให้มีทุกจังหวัด ๗๖ แห่ง ทั่วประเทศ โดยไม่รวม กรุงเทพมหานคร